

KULTUR-SPRÅK-MEDIER

Examensarbete i fördjupningsämnet Svenska och lärande
15 högskolepoäng, avancerad nivå

Metoder som lärare använder för elevers läslust vid skönlitteratur

*Methods teachers use to encourage pupils'
enjoyment of reading fiction*

Klara Bohman
Sindy Puelma Mora

Grundlärarprogrammet med inriktning 4-6,
240 högskolepoäng
Slutseminarium: 2025-03-30

Examinator: Anna von Knorring
Handledare: Catarina Economou

Förord

Under våra verksamhetsförlagda utbildningsperioder har vi lagt märke till att elevers läsintresse och motivation för läsning i skönlitteratur har minskat. Därför tyckte vi att det var intressant att utforska detta och se vilka metoder som svensklärare i mellanstadiet använder sig av när de arbetar med skönlitteratur. Vi har arbetat tillsammans genom hela arbetet, men delat upp transkriberingarna för att vara tidseffektiva. Vi vill tacka vår handledare som har väglett oss att reflektera över vår studie och gett oss nya insikter på hur vår text kan utvecklas. Vi vill även tacka de svensklärare som har medverkat i vår studie som har lett till att vi har fått kunskap om olika metoder som kan användas i undervisningen för skönlitteratur.

Abstrakt

Elever i mellanstadiet läser allt mindre skönlitterära böcker, vilket har lett till en försämrad läsförmåga och läsförståelse, som i sin tur har haft en negativ inverkan på deras läslust. Syftet med vår studie blev därför att få kunskap om hur svensklärare arbetar med elevers läslust för skönlitteratur i mellanstadiet. I studien har vi utgått från de teoretiska ramverken fenomenologi och motivationsteori. Vi har utgått från en kvalitativ metod där vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer med svensklärare i mellanstadiet. Totalt utfördes 7 intervjuer med svensklärare från två skolor i sydvästra Skåne. Resultatet visade att elevernas personliga intresse, daglig läsrutin, bokcirkel och högläsning är metoder som studiens lärare upplever främjar elevers läslust i skönlitteratur. Resultatet visade även att lärare upplever att tidsbrist, sociala medier, hemmet och brist på samarbete är faktorer som ansågs som hindrande för elevers läslust i skönlitteratur. Slutsatsen är att metoderna driver elevers motivation på olika sätt, exempelvis att elever drivs av den inre motivationen när de får läsa en skönlitterär bok av eget intresse.

Nyckelord: Fenomenologi, läslust, mellanstadiet, motivationsteori, svensklärare

1. Inledning.....	5
1.3 Syfte och frågeställningar.....	6
1.4 Begreppsdefinition - läslust.....	6
2. Tidigare forskning.....	7
2.1 Fysiska läsmiljöer.....	7
2.2 Interaktiva läsmetoder.....	8
2.3 Verktyg och material.....	9
2.4 Samarbete.....	10
3. Teoretiska ramverk.....	12
3.1 Fenomenologi.....	12
3.2 Motivationsteori.....	13
4. Metod.....	15
4.1 Metodval.....	15
4.2 Urvalsprocess.....	15
4.2.1 Lärarpresentation.....	16
4.4 Genomförande.....	16
4.5 Tillförlitlighet.....	17
4.6 Analysmetod.....	18
4.7 Forskningsetiska överväganden.....	19
5. Resultat och analys.....	20
5.1 Lärares metoder för att främja elevers läslust i skönlitteratur.....	20
5.1.1 Elevers individuella läsning.....	20
5.1.2 Läsning i grupp.....	21
5.1.3 Läsning i helklass.....	22
5.2 Hindrande faktorer med att öka elevers läslust i skönlitteratur.....	25
5.2.1 Tidsbrist.....	25
5.2.2 Sociala mediers påverkan.....	25
5.2.3 Hemmets påverkan.....	26
5.2.4 Brist på samarbete.....	28
6. Slutsats och diskussion.....	30
6.1 Sammanfattning resultat.....	30
6.2 Diskussion.....	30
6.3 Metoddiskussion.....	34
6.4 Vidare forskning.....	36
7. Referenslista.....	37
8. Bilagor.....	41
8.1 Bilaga 1 - Intervjuguide.....	41
8.2 Bilaga 2 - Samtyckesblankett.....	43

1. Inledning

I en nyligen publicerad rapport från Skolverket (2022a, s. 5) står det att språk är grundläggande för att vi människor ska kunna förmedla och samtala med varandra. Via språket kan vi skapa och bygga relationer, men det är även avgörande för att elever ska kunna lyckas med sina studier i de olika ämnena i skolan. Språket utvecklas när vi läser, vilket kan leda till ett ökat ordförråd. Skolverket (2022a) betonar att undervisningstimmar i skolan för läsning har minskat, vilket har resulterat i att färre elever läser i skolan och på fritiden. Skolverket (2022a) menar att barn och ungas läsintresse har minskat under flertalet år i Sverige och det har lett bland annat till att läsförmågan har försämrats. Skolverket (2024) berör ämnet läsförståelse och hänvisar till PISAs senaste undersökning från 2022, där Sverige nådde sina sämsta resultat hittills. Chambers (2012) påpekar att datorer och datorspel har fått en större roll i barns och ungas liv, vilket i sin tur har påverkat deras läsmotivation och därpå deras läsförståelse. Dessutom lyfter forskaren fram att många elever växer upp i hem där läsning inte är en naturlig del av familjens vardag, som kan påverka elevers attityd till läsning. Tegmark et al. (2022) skriver i sin studie att när elever fick vara med och påverka skolundervisningen utifrån sina personliga intressen och olika svårighetsgrader, ledde det till ökad motivation för elever att läsa skönlitteratur. I en artikel av Skolverket (2016), baserad på Mary Ingemanssons forskning, lyfts det fram att lärare bör fokusera på att arbeta med skönlitterära böcker i alla ämnen och inte endast i svenskämnet. Detta för att skapa motivation till läsning och kompetenta läsare överlag.

I läroplanen från Skolverket (2022b) betonar i kursplanen för svenska att undervisningen ska bidra till att väcka elevers intresse för läsning, ge dem tillgång till olika typer av texter som exempelvis skönlitterära texter, och skapa förutsättningar för att de ska kunna utveckla sin läsförmåga. Liberg och Säljö (2012) poängterar däremot att det inte endast är svensklärares uppgift att främja elevers läslust utan det behöver alla lärare ta hänsyn till. Geijer (2021) poängterar att skolan, men inte minst lärare, har en betydande roll för elevers lärande. Lärare som undervisar i svenska är dock de som främst arbetar med att utveckla och främja läslusten bland elever. I en nyligen publicerad artikel skriven av Hallonsten (2022) står det att många lärare upplever att läsning får mindre plats i undervisningen, eftersom det inte går att bedöma själva läsoplevelsen vilket leder till att det prioriteras bort.

Vi som blivande grundskollärare anser att det är relevant att undersöka vilka metoder som används i nuvarande skolor som kan öka elevernas läslust i skönlitteratur. Att undersöka lärares perspektiv är relevant för vår lärarprofession eftersom vi i framtiden kommer att arbeta med skönlitterära böcker för att främja läslusten bland eleverna.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att få kunskap om hur svensklärare arbetar med elevers läslust för skönlitteratur i mellanstadiet. Genom att utgå från lärares erfarenheter och perspektiv kan det ge oss en ökad förståelse för hur läslust i skönlitteratur kan arbetas med i undervisningen. Utifrån detta syfte har vi formulerat två frågeställningar:

1. Vilka metoder använder lärare som främjande för elevers läslust i skönlitteratur?
2. Vilka faktorer anser lärare vara hindrande för att öka elevers motivation till att läsa skönlitteratur?

1.4 Begreppsdefinition - läslust

Begreppet läslust beskrivs av Baker et al. (2000, s. 140) som ett brett begrepp som inte har en entydig definition. Läslust är en känsla av glädje och motivation för läsning och som skapas hos individen när hen är intresserad av att läsa, som sedan vidare bidrar till en inre lust för fortsatt läsning. Författarna kopplar begreppet och accentuerar att elever som har läslust kommer att föredra läsning framför andra saker, eftersom de elever upplever det som lärorikt och intressant. I vår studie kommer vi att använda oss av begreppet läslust, men även synonymer till begreppet som exempelvis läsmotivation.

I vår studie kommer begreppet läslust att genomsyra hela texten men också för att besvara vårt syfte som är att få kunskap om hur svensklärare arbetar för att främja elevers läslust för skönlitteratur i mellanstadiet. Begreppets funktion kommer också hjälpa oss att förstå hur läslusten påverkas på olika sätt med de metoder som kom fram i resultatet.

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt tas det upp vetenskapliga artiklar som har undersökt lärares metoder för att främja elevers läslust i skönlitteratur för årskurserna 4-6, såväl internationellt som nationellt. Dessa vetenskapliga artiklar tar upp olika metoder och faktorer som ansågs som främjande och hindrande för elevers läslust i skönlitteratur. Vi har valt att kategorisera dem under fysiska läsmiljöer, interaktiva läsmiljöer, verktyg och material samt samarbete. Dessa forskningsfält är därför relevanta för att förstå hur lärare kan stödja elevers läsning i skönlitteratur.

2.1 Fysiska läsmiljöer

Qiftiyah (2020) gjorde en studie där syftet var att undersöka elevers kognitiva utveckling genom olika aktiviteter i läshörnor. Forskaren använde sig av en kvalitativ metod där både intervjuer och observationer användes med fokus på läshörnan. I intervjuerna och observationerna deltog 28 elever i årskurs 4-6 i Indonesien. Resultatet visade att bristande engagemang och otillräcklig utmaning av lärare gjorde att elevernas läslust minskade. Resultatet visade även att en välorganiserad klassrumsmiljö har en stor betydelse, och att en läshörna bidrog till att öka elevernas läslust. Detta förstärks i Reedy och De Carvalhos (2021) studie där de påpekade att skolmiljön var en avgörande faktor för att främja elevers lust till läsning. Syftet med denna studie var att undersöka vad som var hindrande/främjande i elevernas läsning. De utförde en kvalitativ studie där de intervjuade 60 elever i London i årskurs 5. Frågorna i intervjun handlade om vilka böcker som eleverna vill läsa mer av samt om deras attityd till läsning. I resultatet visades även att olika teman i klassrummet kunde öka läslusten bland eleverna, dock poängterade forskarna att eleverna skulle inkluderas i val av tema och därmed kunna påverka sin läslust. Resultatet visade också att skolmiljön upplevdes som en hindrande faktor då eleverna föredrog att läsa hemma på grund av att det var tystare och bekvämare, i jämförelse med klassrummet som ansågs ha höga ljudnivåer där eleverna fick svårare att koncentrera sig.

Vinterek et al. (2019) gjorde en kvantitativ studie som utfördes i Sverige år 2007 och sedan 2017 igen där forskarna jämförde resultaten mellan dessa två år. Det var 698 elever i årskurs 5 som deltog år 2007 och år 2017 deltog 1704 elever i årskurs 6. Studien undersökte hur mycket sammanhängande text elever läste under en dag i svensk skola. Detta gjordes genom att elever svarade på en enkät med frågor som berörde deras läsning såsom hur många sidor

de hade läst i facklitteratur under en dag, hur många sidor de hade läst i skönlitteratur under en dag samt hur mycket de läste enbart i skolan och inte i hemmet. Resultatet visade att elever läste mindre facklitteratur under åren medan läsning av skönlitteratur minskade kraftigt. De elever som inte läste alls ökade från 44% år 2007 till 81% år 2017 (Vinterek et al., 2019). Forskarna menade att den ökade användningen av sociala medier har haft stor påverkan på elevers motivation till att läsa längre texter. De elever som däremot läste enskilt i 10-15 minuter varje dag visade sig vara mer engagerade och motiverade till att läsa skönlitteratur och facklitteratur.

2.2 Interaktiva läsmetoder

De Naeghel och Van Keer (2013) utförde en kvantitativ studie i Belgien där 1177 elever i årskurs 5 deltog i en enkät. I enkäten fanns det frågor som tog upp exempelvis personliga intressen kring läsning, stöd från andra lärare och läsning i hemmet. Syftet med deras studie var att undersöka elevers läsvanor och de faktorer som påverkade deras läsning. Resultaten visade att interaktiva aktiviteter såsom bokcirkel gav en positiv effekt på elevers läslust. Bokcirkel förknippades även positivt med elevers autonoma motivation (definitionen till autonom motivation kommer i avsnittet 2.3) till läsning, då eleverna fick möjlighet att delta i diskussioner och samtal med varandra (De Naeghel och Van Keer, 2013). Ingemansson (2018) ligger i linje med detta och menade att när elever fick vara med och agera socialt i textsamtal samt fick återkoppling av läraren, ökade elevernas motivation till läsning. I Ingemanssons kvalitativa studie deltog 14 elever i årskurs 5 i Sverige, där eleverna fick testa olika lässtrategier för att undersöka vilken strategi eleverna ansåg vara mest främjande för deras djupläsning. Syftet med studien var att undersöka hur elever med hjälp av lässtrategier kan öka sin läsförståelse. Resultatet visade även att när elever hade en djupläsningsförmåga uppstod läsglädje och ökad motivation till läsning.

En annan interaktiv läsmetod som flera forskare nämnde gemensamt var högläsning. De Naeghel och Van Keer (2013) nämnde i sitt resultat att högläsning påverkade elevers autonoma läsmotivation positivt. För att upprätthålla elevers motivation menade forskarna att högläsning bör ske minst en gång i veckan. Oxley och McGeown (2023) instämmer med De Naeghel och Van Keers (2013) påstående och utvecklar resonemanget och menade att lärare bör ge möjlighet till elever att följa med i texten, samtidigt som läraren läser högt. I Oxley och McGeowns (2023) studie observerade forskarna vilka läsaktiviteter som användes i

klassrummet och sedan intervjuades eleverna om deras upplevelser och erfarenheter kring aktiviteterna. Forskarna utförde en kvalitativ studie där 59 elever i åldrarna 8-11 år i Skottland och i England deltog. Ett annat resultat som framkom i deras studie var att eleverna upplevde det som ett hinder när läraren inte angav en tydlig lästid, vilket ledde till en osäkerhet och en bristande känsla av kontroll kring hur länge de förväntades läsa.

Al Darwish (2015) instämmer med de två tidigare forskarna om att högläsning inte endast ökade elevers läslust, utan även främjade deras utveckling i ordförråd, kreativitet och fantasi. Däremot framkom det i resultatet att lärarna upplevde en minskad läslust hos eleverna på grund av det begränsade bokurvalet. Resultatet kom fram genom Al Darwish (2015) kvalitativa studie där forskarna både observerade och intervjuade sex lärare som undervisade i årskurs 5 i Kuwait. Här valde forskaren att observera vilka läsmetoder lärarna använde sig av i sin undervisning samt intervjuade lärarna som fick berätta hur och varför de använde metoderna i klassrummet.

2.3 Verktyg och material

I Ghalebandi och Noorhidawatis (2019) studie undersökte forskarna vilka faktorer elever drevs av för att känna läslust med fokus på läsplatta. Det var en kvalitativ studie där forskarna först observerade 12 elever i åldrarna 7-8 år i Malaysia om vilka e-böcker som eleverna hade tillgängliga i undervisningen. Efter observationerna intervjuade forskarna eleverna om e-böckerna och vad de tyckte om dem. Resultatet visade att användningen av läsplattan ökade elevernas engagemang för läsning, samt upplevdes som positiv. Dock poängterar forskarna att läsplattan bör ge möjlighet till uppläsning av text och lista med svåra ord för att underlätta elevers läsning. I studiens resultat visades även att läsplattan upplevdes som en trevlig läsning, då de fick läsa individuellt och blev inte störda av ljud runt omkring.

En modell som Gülsah (2020) använde för att främja elevers läslust var läsengagemangsmodellen, då det i studien visade att användningen av denna modell hade en positiv påverkan för elevers läslust. De 62 elever som deltog i studien var från Turkiet och gick i årskurs 6. Forskarna delade in eleverna i en kontrollgrupp och i en experimentgrupp där endast experimentgruppen använde sig av läsengagemangsmodellen. Modellen syftade till att öka elevers läsengagemang och läsförståelse genom fyra huvudfaktorer, nämligen motivation, strategianvändning, konceptuell kunskap och social interaktion. Eleverna i

studien började med att svara på frågor om deras individuella motivation för läsning. Sedan skulle eleverna läsa en bok en stund och därefter skulle de samtala om boken med varandra, ställa frågor till varandra och till klassen och avsluta med att tillsammans dra slutsatser från boken. Läsengagemangmodellens riktlinjer var att läraren skulle låta eleverna samtala med varandra för att lära sig av varandra snarare än att ge korrekta svar, läsa böcker som har en verklighetsanknytning till eleverna, regelbundet ge beröm för att motivera eleverna och att lärarna skulle vara aktiva med eleverna under processens gång. Därefter besvarade eleverna ett frågeformulär som handlade om deras läsförståelse. Resultatet visade inte bara att elevernas läslust ökade med hjälp av modellen, utan även deras läsförståelse eftersom deras läsförmåga hade utvecklats.

Tegmark et al. (2022) poängterade i sin studie att val av skönlitterär bok som inte tar hänsyn till elevers personliga intresse och svårighetsgrad, kommer göra att elever genomför uppgiften utifrån deras kontrollerade motivation och inte efter deras autonoma motivation. Tegmark et al. (2022) studie undersökte vad det är som krävs för att elever ska känna sig engagerade och motiverade till att läsa genom att studera den kontrollerade- och autonoma motivationen. Forskarna menade att den kontrollerade motivationen innebär att elever utför en handling för att få en belöning, medan autonom motivation rör sig om att elever ser ett värde och syfte i handlingen och inte genomför den för att få en belöning (Tegmark et al., 2022). Studien använde sig av en kvantitativ metod som utfördes i Sverige, där 101 elever i årskurs 6 fick svara på ett frågeformulär. Frågeformuläret mätte elevernas läsning där frågorna exempelvis berörde hur eleverna uppfattade sig som läsare och vilka deras lässvårigheter var. Al Darwish (2015) förstärkte Tegmark et al. (2022) påstående, där resultatet visade att när lärare noggrant valde skönlitterära böcker med hänsyn till elevers intresse, ökade elevernas motivation till läsning.

2.4 Samarbete

Flera forskare tog upp att samarbete mellan olika aktörer främjade elevers läslust. I Nurmarasi och Nurhudi Ramdhanis (2023) studie undersökte de om ett samarbetsprogram mellan språklärare kunde öka elevernas läslust. De använde sig av en kvantitativ metod där tre klasser i årskurs 5 och deras lärare i Indonesien deltog i studien. Lärarna i studien implementerade ett samarbetsprogram i en experimentgrupp för att se om elevernas läsmotivation ökade med hjälp av modellen. Därefter gav forskarna ut en enkät till eleverna

och lärarna där de fick svara på hur de upplevde modellen. Resultatet visade att språklärarnas användning av samarbetsprogrammet i undervisningen främjade elevernas läslust. Nurmarasi och Nurhudi Ramdhanis (2023) menade att språklärare bör planera sin undervisning tillsammans, eftersom lärarna får stöd av varandra och kan dela sina kunskaper, alltså sker det ett kollegialt lärande. De Naeghels och Van Keer (2013) delade samma resultat med Nurmarasi och Nurhudi Ramdhanis (2023), men poängterade att språklärare även bör samarbeta med en läs- och skrivcoach, som har en viktig roll för att kunna främja elevers läslust. Reedy och De Carvalho (2021) poängterade också vikten av samarbete mellan olika professioner, eftersom de har olika kompetenser inom området, men att ett samarbete med elever även är av stor vikt för att främja elevers läslust. Forskarna lyfte fram att ett samarbete mellan lärare och elever på skolan möjliggjorde att ett utomhusbibliotek på en skola i London kunde byggas. Nurmarasi och Nurhudi Ramdhanis (2023) skrev även i sin studie att samarbete med skolbibliotek var en bidragande faktor för att främja elevers lust till läsning. Forskarna menade att detta samarbete var en viktig del för att eleverna skulle känna läslust, men även för att ett bibliotek har personal som har kunskaper inom hur elevers läslust kan främjas. Ett samarbete med skolbiblioteket kan även vara till en fördel då biblioteket kan vara en mötesplats för ungdomar efter skoltid.

3. Teoretiska ramverk

I detta avsnitt presenteras relevanta teorier som vi har valt att använda som analysverktyg i vår studie, nämligen teorierna fenomenologi och motivationsteorin. Fenomenologin grundar sig på individers uppfattningar och erfarenheter om ett fenomen, medan motivationsteorin handlar om vilken sorts motivation som individer har när de utför en handling. Vi avslutar med att beskriva vilken funktion de kommer att ha i vår studie.

3.1 Fenomenologi

Enligt Brinkkjaer och Høyen (2021, s. 55) definieras fenomenologin som en forskningsmetod som syftar till att förstå och beskriva hur människor upplever och tolkar ett visst fenomen utifrån deras tidigare erfarenheter och perspektiv. Det handlar om att förstå individers subjektiva uppfattningar och upplevelser av en viss situation, innan teoretiska- eller språkliga förklaringar tillämpas. Fenomenologi rör sig alltså om hur världens framstår för oss och hur vi sedan upplever den i vårt medvetande. Brinkkjaer och Høyen (2021, s. 97) lyfter att denna teori utgår från att vi människor inte enbart får passiv mottagning av information, utan också att våra upplevelser alltid är präglad av tidigare erfarenheter.

Teorin är oftast kopplat till kvalitativ forskning, där datainsamlingen sker genom observationer och intervjuer, som sedan används för att kunna beskriva deltagarnas upplevelser eller tolkningar av ett fenomen objektivt. Brinkkjaer och Høyen (2021, s. 103) accentuerar att när forskarna använder fenomenologi som teori i sina studier, ska forskarna medvetet lägga sina förutfattade meningar åt sidan och istället närma sig fenomenet med öppenhet. Via öppenheten ger det möjligt för forskarna att fokusera på själva upplevelsen och dess egenskaper, snarare än att leta efter bakomliggande faktorer eller förklaringar. Därför blir den särskilt användbar när forskare ska undersöka komplexa och subjektiva erfarenheter. När forskarna använder sig av ett fenomenologiskt perspektiv kan de införskaffa sig en djupare förståelse och insikt i andras livsvärld från de som är involverade i studien, skriver Brinkkjaer och Høyen (2021, s. 113). Genom gemensamma erfarenheter med andra individer, kan våra perspektiv och tolkningar av världen utvecklas.

I vår text fungerar fenomenologin som en teoretisk grund för att förstå hur lärare upplever elevers läslust i skönlitteratur. Fokus ligger på hur lärarna subjektivt erfar och tolkar de

metoder de använder för att främja elevers läslust i skönlitteratur, samt vilka faktorer de upplever som hinder i deras arbete. Det är viktigt med subjektiva upplevelser eftersom de ger en djupare inblick i hur individer tolkar och erfar en viss situation, vilket kan bidra till en mer nyanserad förståelse av fenomenet. Dessutom kan denna teori ge oss som studenter en djupare förståelse i lärarnas upplevelser när de arbetar med skönlitterära böcker.

3.2 Motivationsteori

I vår studie har vi valt att använda motivationsteorin för att förstå läslust, eftersom det är en form av motivation som är avgörande för hur elever engagerar sig i läsning. Läslust kan ses som en grundläggande drivkraft för att elever ska vilja läsa och känna en positiv känsla inför läsning. Giota (2002, s. 288) betonar att när elever läser, spelar motivationen en central roll för att väcka och upprätthålla deras intresse och engagemang. Enligt Westlund (2017) är läsmotivation dessutom en viktig faktor för att elever ska utveckla god läsförståelse, då det är kopplat till deras vilja att investera tid och energi i läsning, vilket i sin tur främjar förståelse och lärande. Motivation är alltså inte bara en yttre drivkraft utan en grundläggande förutsättning för att elever ska känna engagemang, nyfikenhet och viljan att genomföra en aktivitet.

Motivationsteorin innebär också att en individs motivation kan förändras över tid beroende på olika faktorer, såsom förebilder i deras omgivning. Skaalvik och Skaalvik (2018) menar att externa faktorer, till exempel omgivningens stöd eller lärarnas förhållningssätt, kan påverka elevens motivation på ett avgörande sätt. Dessa faktorer kan både stärka eller minska den inre drivkraften att läsa, beroende på hur de påverkar elevens känsla.

Inom motivationsteorin delas motivation upp i två huvudkategorier, nämligen inre- och yttre motivation som Skaalvik och Skaalvik (2018, s. 57) fördjupar sig i. Inre motivation handlar om att individen känner ett eget intresse för och engagemang i en aktivitet. Den inre motivationen kan byggas upp med tiden och kan utvecklas till ett starkt engagemang och en varaktig vilja att fortsätta läsa för egen skull. Här upplever eleven en känsla av meningsfullhet och tillfredsställelse i själva handlingen, vilket gör att de fortsätter att engagera sig utan att vara beroende av belöningar. I relation till läsning innebär detta att elever som har utvecklat en inre motivation över tid kommer att läsa för att de själva tycker om att läsa och finner en glädje i själva processen.

Den yttre motivationen, å andra sidan, kan delas in i två underkategorier, nämligen autonom- och kontrollerad motivation. Autonom motivation innebär att elever själva ser värdet i ett ämne eller en aktivitet och engagerar sig i den av egen vilja för att uppnå ett syfte, inte för att få belöningar eller undvika bestraffningar (Skaalvik & Skaalvik, 2018, s. 58). Kontrollerad motivation däremot innebär att elever utför en uppgift främst för att få en belöning eller för att undvika negativa konsekvenser som exempelvis en bestraffning eller kritik. Detta kan exempelvis vara att elever läser för att förbättra sina betyg eller för att slippa ett läsförhör.

I vår text fungerar motivationsteorin som en teoretisk grund för att förstå hur lärare kan stödja elevers motivation vid läsning av skönlitteratur. Fokus ligger på hur inre- och yttre motivation påverkar elevers läslust, samt deras förmåga att utveckla en självständig och hållbar läsvana över tid.

4. Metod

Metodkapitlet redogör för vilket metodval vi har använt oss av, därefter tas det upp urvalsprocessen och genomförandet. Sedan diskuteras metodens tillförlitlighet, analysmetod och forskningsetiska övervägande.

4.1 Metodval

Studien utgår från en kvalitativ metod, där vi har valt att använda oss av semistrukturerade intervjuer för att få kunskap om lärares uppfattningar om olika metoder. Christoffer och Johannessen (2015, s. 84) nämner att kvalitativa studier är mest lämpliga när forskarna vill att informanterna ska rekonstruera och få djupare förståelse för ett fenomen. Kvantitativa studier som exempelvis enkätundersökningar fokuserar däremot på stängda frågor för att kunna inhämta numeriska data, accentuerar Christoffer och Johannessen (2015). Detta var inte relevant för vår studie då vi skulle få kunskap om hur svensklärare arbetar för att främja elevers lust till läsning i skönlitteratur.

I vår studie valde vi att använda oss av semistrukturerade intervjuer. Christoffersen och Johannessen (2015, s. 85) skriver att i semistrukturerade intervjuer är frågorna öppna och har inga färdiga svarsalternativ. Detta går i hand med vår studie eftersom vi ville låta lärarna svara på våra förutbestämda frågor, men vi var även flexibla genom att ställa följdfrågor som anpassades efter situationen. Christoffersen och Johannessen (2015) påpekar att via semistrukturerade intervjuer där alla deltagare får samma frågor skapas en möjlighet för forskarna att jämföra och standardisera svaren, detta blir relevant i vår studie eftersom svaren kan tematiseras i resultatdelen.

4.2 Urvalsprocess

I vår studie har vi utgått från två urvalsstrategier, nämligen strategiskt- och bekvämlighetsurval. Utifrån vårt syfte ville vi få svar på vilka metoder som svensklärare arbetar med för att främja läslust i undervisningen. Detta gjorde att vi utgick från ett strategiskt urval, vilket enligt Alvehus (2023, s. 97) innebär att forskare söker kontakt med personer som har relevanta erfarenheter eller kan relatera till ämnet. I vårt fall kontaktade vi svensklärare eftersom de främst arbetar med att utveckla elevers läsning i skönlitteratur. När

vi valde att kontakta olika svensklärare utgick vi från bekvämlighetsurval. Alvehus (2023) förklarar att forskare använder de urval som fanns tillgängliga. Vi valde att kontakta de svensklärare som arbetade i årskurserna 4-6 på våra VFU-skolor i sydvästra Skåne, eftersom de lärare var lätta att nå och kunde medverka inom den period vi efterfrågade.

4.2.1 Lärarpresentation

I detta avsnitt presenteras de lärare som har deltagit i vår studie via fiktiva namn. I presentationen nedan har vi valt att använda oss av en tabell där den visar deltagarnas namn, vilket år de tog sin lärarexamen samt vilken årskurs läraren arbetar i just nu. Detta gör vi för att få en transparent bild samt för att få en överblick över våra urval.

Namn	Lärarexamensår	Arbetar just nu i årskurs
Kerstin	2020	4,5 och 6 samtidigt
Loreen	2012	5
Karoline	2022	5
Sandra	2024	5
Villiam	2010	6
Kalle	2013	4
Elisa	1997	5

4.4 Genomförande

Innan vi genomförde intervjuerna hade vi frågat våra handledare på våra VFU-skolor om de hade haft möjlighet att delta i vår studie. Därefter frågade vi även andra svensklärare på skolorna som arbetade i årskurserna 4-6 om de också hade haft möjlighet att delta, och på så sätt fick vi ihop totalt sju intervjuer. Vi skapade en intervjuguide med 18 frågor (se bilaga 1) som hade blivit kontrollerad och godkänd av vår handledare. Vi skickade ut intervjuguiden i förväg till deltagarna för att skapa en trygghet om ämnet, för att de skulle känna sig förberedda inför intervjun men även för att ge en överblick över hur lång tid intervjun skulle kunna ta. Det var viktigt för oss att lärarna skulle känna att vi anpassade oss efter dem,

eftersom Christoffersen och Johannessen (2015) betonar vikten av att låta deltagarna själva välja intervjusituation för att skapa en avslappnad och koncentrerad atmosfär.

Vi genomförde totalt sju intervjuer och de flesta av intervjuerna ägde rum i skolorna där lärarna arbetade, men även via videosamtalet Zoom med de lärare som ansåg att det passade bättre. Vi ansåg att en nackdel med att ha intervjuer på zoom i förhållande till att träffas i verkligheten var att tekniska problem kunde uppstå. Exempelvis att dålig uppkoppling kunde göra det svårt för oss att få en fullständig uppfattning av respondentens svar. Samtliga intervjuer spelades in via en diktafon som vi lånade av Malmö universitet där vi sedan laddade upp filerna på Malmö universitets hemkatalog av säkerhetsskäl. De flesta intervjuer ägde rum efter lärarnas sista lektion för dagen, medan de andra intervjuerna skedde under lärarnas lunchrast. Vi båda var med på alla intervjuerna och vi turades om att vara den som höll i intervjun och ta anteckningar. Detta var en fördel då vi kunde diskutera tolkningarna efteråt med varandra, vilket även Christoffersen och Johannessen (2015) poängterar. Efterhand som intervjuerna genomfördes valde vi att transkribera dem. Vi valde att dela upp transkriberingarna och skrev var för sig för att göra det så tidseffektivt som möjligt. Vårt transkriberade material analyserades sedan utifrån Braun och Clarkes analysmetod “tematisk analys”, som vi använde för att upptäcka teman och mönster.

4.5 Tillförlitlighet

Alvehus (2024, s. 157) diskuterar begreppen validitet och reliabilitet som viktiga för att säkerställa en kvalitativ studies tillförlitlighet. Validitet handlar om hur väl den insamlade datan återspeglar det fenomen som studien undersöker. I vår studie innebär det att säkerställa att intervjuerna verkligen tar upp och fångar lärares uppfattningar och erfarenheter, som vår studie grundar sig i då vi vill få kunskap om hur svensklärare arbetar för att främja elevers läslust i skönlitteratur. För att uppnå validitet har vi därför valt att utforma intervjufrågor som är anpassade till studiens syfte, vilket resulterade i att vi fick svar som var relevanta för det vi ville undersöka, vilket gav oss hög validitet.

Enligt Alvehus (2024, s.157) handlar reliabilitet om hur upprepningsbar en forskningsstudie är, det vill säga om andra forskare skulle få samma resultat om samma undersökning gjordes igen. Att mäta reliabilitet i kvalitativa intervjuer blir komplext då det är svårt att två olika intervjuare får exakt samma svar från en deltagare vid olika intervjutillfällen (Alvehus, 2024).

I vår studie har vi utgått från vår intervjuguide vid intervjuerna där alla deltagare har fått samma övergripande frågor men eventuella följdfrågor har varit olika beroende på situation, svar och kontext. Detta kan ha påverkat reliabiliteten i vår studie då vi inte kan säkerställa att en annan intervjuare hade fått exakt samma resultat som vi fick.

Alvehus (2024) påpekar att begreppen validitet och reliabilitet är komplexa inom kvalitativ metod, eftersom denna metod fokuserar på att förstå subjektiva erfarenheter och uppfattningar av ett fenomen, snarare än att göra objektiva mätningar som i kvantitativa metoder.

4.6 Analysmetod

Det insamlade empiriska materialet kunde analyseras med hjälp av den metod som Braun och Clarke (2006, s. 79) beskriver som en tematisk analys. Den tematiska analysen är en kvalitativ analysmetod som används för att beskriva, identifiera och analysera teman i det empiriska materialet. Enligt Braun och Clarke (2006) genomförs tematisk analys i sex olika steg: sätta in sig i materialet, avkoda datainsamlingen, identifiera teman, granska teman, namnge och definiera teman och till slut sammanställa resultatet.

För att vi skulle kunna göra en tematisk analys utifrån vårt empiriska material, började vi med att transkribera våra intervjuer efter hand som de var utförda. Christoffersen och Johannessen (2015) poängterar att vid transkribering blir datainsamlingen mer hanterbar och enklare att arbeta med i analysen. När vi hade transkriberat alla intervjuer, satte vi oss in i materialet och började färgkoda det som svarade på våra frågeställningar, samt de mönster vi såg mellan intervjuerna. Vi valde att färgkoda materialet eftersom det blev mer organiserat, vilket Braun och Clarke (2006) lyfter fram, samt att det underlättade för oss i efterhand när vi skulle skriva vår analys. Vi färgkodade även sådant som vi kunde koppla till våra teorier (fenomenologi och motivationsteori) i en annan färg för att göra det ännu mer strukturerat och för att teman skulle kunna identifieras. Något som Christoffersen och Johannessen (2015) lyfter fram är att det är viktigt att komma ihåg att kodning i sig inte kan bestämma resultatet, utan forskarna måste tolka materialet för att få en helhetsbild av resultatets innebörd. När vi hade avslutat vår kodning sammanställde vi vår datainsamling till analysen. De teman som framkom var "elevers individuella läsning", "läsning i grupp", "läsning i helklass" ansågs av lärarna att vara främjande för elevers läslust. Det framkom även att "tidsbrist", "sociala

mediers påverkan”, “hemmet påverkan” och “brist på samarbete” ansågs som hinder för lärarna när de arbetar med skönlitterära böcker.

4.7 Forskningsetiska överväganden

I vår studie utgick vi från de fyra forskningsetiska principer som beskrivs i Vetenskapsrådet (2002, s. 6). Den första etiska principen är *informationskravet*, vilket innebär att deltagarna i studien ska få tydlig information om studiens syfte samt de villkor som gäller för deras medverkan. Deltagarnas medverkan är helt frivillig, och de har rätt att avbryta sitt deltagande när som helst utan att behöva motivera varför. Detta ska då inte medföra några negativa konsekvenser eller orsaka något obehag för deltagarna (Vetenskapsrådet, 2002). Vi tog hänsyn till denna princip genom att skicka ut information till alla deltagare där studiens syfte förklarades tydligt. I informationen framgick även de villkor som gällde för deras medverkan i studien.

Vetenskapsrådets (2002, s. 9) andra princip är *samtyckeskravet*, som innebär att deltagarna måste ge sitt frivilliga och informerade samtycke för att medverka i studien. I vår studie inhämtades alla deltagarnas samtycke både skriftligt före intervjuerna genom samtyckesblanketter (se bilaga 2), men även muntligt i början av intervjuerna. Vi såg även till att deltagarna hade tagit del av de villkor som gäller för deras medverkan och att de kunde avbryta när som helst.

Den tredje principen är *konfidentialitetskravet*, vilket enligt Vetenskapsrådets (2002, s. 12-13) innebär att all insamlad data ska hanteras och förvaras på ett säkert sätt för att förhindra att obehöriga får tillgång till informationen. De insamlade uppgifterna och inspelningarna förvaras säkert på Malmö Universitets server. Endast vi två studenter, vår handledare och examinator har tillgång till dessa uppgifter. Vi har även anonymiserat alla deltagare genom att använda andra namn både i studien och transkriberingarna för att skydda deras integritet.

Den fjärde och sista principen enligt Vetenskapsrådet (2002, s. 14) är *nyttjandekravet*. Det innebär att all insamlad data enbart får användas för det specifika ändamålet med studien och inte för något annat syfte. Vi har tagit hänsyn till denna princip genom att all insamlad data enbart har använts för att besvara studiens frågeställningar och inte för något annat syfte.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras det resultat som framkom av vår studie och analyserar materialet med hjälp av teorierna fenomenologi och motivationsteori. Vi valde att tematisera resultatet och kom fram till teman som “elevers individuella läsning”, “läsning i grupp” och “läsning i helklass” som besvarar vår första frågeställning som är “vilka metoder använder lärare som främjande för elevers läslust i skönlitteratur”. Våra andra tematiseringar är “tidsbrist”, “sociala mediars påverkan”, “hemmets påverkan” och “brist på samarbete” som besvarar vår andra frågeställning som är “vilka faktorer anser lärare vara hindrande för att öka elevers motivation till att läsa skönlitteratur”. Detta gjorde vi för att skapa en tydligare översikt och bättre förståelse för deltagarnas perspektiv.

5.1 Lärares metoder för att främja elevers läslust i skönlitteratur

5.1.1 Elevers individuella läsning

När Loreen, Karoline och Villiam arbetar med skönlitteratur med eleverna, anser de att det är viktigt att läraren tar hänsyn till elevers personliga intresse.

“När eleverna får vara med och själva bestämma vilken bok de vill läsa, engagerar sig eleverna mer och vill hitta ämnen i böcker som de tycker är kul och kan relatera till.” (Loreen, 2025)

Detta kan vi koppla till en av huvudkategorierna i motivationsteorin, inre motivation som Skaalvik och Skaalvik (2018) skriver om. Eleverna utför då läsning av egen vilja på grund av att de känner meningsfullhet med att läsa någonting som de själva är intresserade av och därmed känner läslust. Loreen menar på att när elever läser en bok som berör deras intresse, tar läsningen fart och skapar läslust.

Villiam och Kalle betonar också vikten av att eleverna ska få valmöjligheter när de själva ska få bestämma vilken skönlitterär bok de vill läsa. Detta för att ge dem möjligheten att hitta någon bok som intresserar dem och därmed kan väcka elevers läslust.

Den enskilda läsningen ger eleverna möjlighet att verkligen få sjunka in i en bok i deras egen takt. När de själva får bestämma vilka böcker de ska läsa, utifrån vad som intresserar dem, märker jag att deras motivation blir större. Dessutom utvecklar de sin läsförmåga och sin läsflyt när de får tid att läsa utan avbrott. Jag ser ofta att elever som från början är tveksamma till läsning börjar uppskatta det mer när de får göra det på sina egna villkor. (Kalle, 2025)

Detta kan vi också koppla till en av motivationsteoriens huvudkategori inre motivation som Skaalvik och Skaalvik (2018) belyser, då eleverna läser av egen vilja och inte gör det för att de ska få en belöning eller undvika bestraffning. Vi kan även tolka resultatet att elever som har möjlighet att välja en egen skönlitterär bok, ökar det chansen att de känner en personlig koppling och därmed upplever läslust.

Loreen anser att daglig läsrutin är viktigt eftersom det är i rutinerna eleven kan skapa läslusten. Att starta med läsning på morgonen varje dag kommer göra att eleverna lättare fostras in till läsningen. Sandra och Elisa nämner också att de har daglig läsrutin och använder sig av tyst läsning för att eleverna ska få en rutin på det och därför vet eleverna vad som förväntas av dem direkt på morgonen. Däremot lyfter Elisa att efter den tysta läsningen ska eleverna svara på ett par frågor och ibland göra en sammanfattning av det de har läst.

Vi har också tystläsning och det måste vara en skönlitterär bok som eleverna får välja från sina intressen och nivåer. Men då har jag frågor till dem som de ska svara på efter att de har läst. Exempelvis ska eleverna skriva en sammanfattning med vissa huvudfrågor. (Elisa, 2025)

Vi kan tolka detta resultat till den yttre motivationens underkategori autonom motivation som Skaalvik och Skaalvik (2018) skriver om. Eleverna drivs då av autonom motivation och gör vad som förväntas av dem för att uppnå ett syfte, och i detta fall att de behöver svara på frågor om deras skönlitterära bok efter de har läst, som Elisa nämnde ovan.

5.1.2 Läsning i grupp

Bokcirkelar var en metod som flera lärare nämnde att de använder sig av för att skapa läslust i skönlitteratur hos eleverna, bland annat Kalle, Karoline och Villiam. De belyser att bokcirkelar är en rolig aktivitet för eleverna och där lärarna upplever att det sker ett lärande mellan dem. Det ökar även möjligheten för de elever som inte har en läsvana, då de elever känner att de vill bli mer engagerade. Karoline nämner också att när eleverna arbetar i bokcirkelar utvecklas

elevernas muntliga förmåga. Kalle menar även att lusten att läsa skönlitteratur ökar om de får möjlighet att diskutera med andra som har läst samma bok.

När eleverna får diskutera en bok tillsammans, delar de sina tankar och lyssnar på andras perspektiv, blir läsupplevelsen roligare. Jag märker hur de börjar reflektera mer över vad de läser och ser hur en och samma text kan tolkas på olika sätt. Det skapas också en känsla av gemenskap, där eleverna stöttar och inspirerar varandra. Jag märker att även de som kanske inte är så läsvana blir mer engagerade och vill delta mer när de får prata om böcker i en mindre grupp. (Kalle)

Resultatet kan tolkas att det både finns en inre motivation och en autonom motivation bland eleverna. Bokcirkel skapar en miljö där eleverna får möjlighet att reflektera och diskutera, men får även möjlighet att delta och påverka samtalen. Detta gör att eleverna inte bara läser för att de måste, utan för att de vill utforska och förstå innehållet, samt få en känsla av gemenskap genom att diskutera med sina kamrater.

Karoline berättar att när hon arbetar med bokcirkel utgår hon från olika teman i böcker, exempelvis när det närmar sig halloween så är teman som skräck och thriller aktuella. Sandra använder sig också av teman men använder metoden i högläsningen.

Jag använder mig av teman på min högläsning, exempelvis så får eleverna välja en bok när alla hjärtans dag närmar sig så läser jag den på högläsningen och sedan får eleverna samtala om den boken antingen i par eller i enskilt. (Sandra, 2025)

Vi kan tolka detta resultat till den yttre motivationens underkategori autonom motivation som Skaalvik och Skaalvik (2018) skriver om. När elever får läsa skönlitterära böcker med aktuella teman, kan läsningen upplevas som mer relevant som i sin tur kan öka deras autonoma motivation. Det kopplas till elevers autonoma motivation eftersom de får chansen att utforska teman som de själva finner intressanta och värdefulla, vilket ger dem ett syfte och ser värdet i att vilja engagera sig i läsningen.

5.1.3 Läsning i helklass

Alla lärare i intervjuerna använder sig av metoden högläsning mer eller mindre för att främja elevers läslust i skönlitteratur. Däremot lyfter lärarna olika perspektiv på högläsningen.

Kerstin och Loreen nämner att högläsning används varje dag på svensklektionerna, däremot använder Kerstin högläsningen på morgonen och Loreen i slutet på skoldagen. Karoline och Sandra lyfter att det är viktigt att den som läser högt har en berättarröst för att göra det spännande för eleverna och därmed fånga deras intresse. Sandra poängterar att under högläsningen får eleverna slappna av och rita under tiden för att upprätthålla sin koncentration. Karoline belyser även att det kan vara viktigt att ge ut texten till elever med lässvårigheter så de får en möjlighet att hänga med i högläsningen utan att behöva bearbeta skriftlig text, samt att även SVA- elever får höra hur orden uttalas.

Med högläsning ger det alla elever en chans att ta del av en berättelse utan att behöva känna att de måste sitta och läsa för att kunna ta in boken. Även de som har lässvårigheter tycker jag tar till sig boken bättre genom att lyssna då de inte behöver kämpa med exempelvis avkodning. Då kan alla elever diskutera innehållet då alla har hört boken tillsammans. För de elever som har svenska som andraspråk kan läsning vara mer utmanande, då de kanske inte har lika stort ordförråd som sina klasskamrater. Där tycker jag att högläsning är bra för då kan alla lyssna på boken och de kan höra hur ord uttalas. (Karoline, 2025)

Detta resultat kan vi tolka och koppla till teorin fenomenologi som Brinkkjaer och Høyen (2021) beskriver, att alla lärare har en viss tolkning hur de väljer att arbeta med högläsning för att främja elevernas läslust. Vi kan tolka detta att beroende på lärarnas tidigare upplevelser och erfarenheter med högläsning kommer det att påverka hur lärarna väljer att strukturera upp och arbeta med det. Däremot kan vi tolka att alla lärare har ett gemensamt mål med högläsning, att skapa läslust bland eleverna.

Kalle har ibland högläsning i sin undervisning med syfte att inspirera eleverna till nya genrer. Vidare menar Kalle att högläsningen är som en inkörsport till läslust då eleverna får ta del av en berättelse som de kanske inte hade valt själva. Detta kan vi också tolka till teorin fenomenologin och få en djupare förståelse på hur Kalle arbetar med högläsning. Kalle upplever att när han introducerar nya genrer via högläsning inspireras eleverna att läsa någon ny kategori som de kanske tidigare inte hade valt.

Jag har även ibland högläsning när det passar under dagen för att kunna inspirera dem och introducera nya genrer för dem som de kanske inte annars skulle lägga märke till eller tyckt vara tilltalande. Jag upplever att just högläsning är som en inkörsport till läsintresse eftersom eleverna får ta del av en bok utan att själva behöva läsa texten. För dessa elever som inte har

läsning från hemmet kan skolan fungera som en miljö där de får upptäcka läsning på ett nytt sätt, genom exempelvis högläsning och samtal om böcker. (Kalle, 2025)

Både Elisa och Villiam använder sig av högläsning men avslutar det med att låta eleverna diskutera innehållet i den skönlitterära boken i helklass eller i små grupper.

Jag använder också högläsning för att skapa en gemensam läsoplevelse. Genom att diskutera böcker tillsammans och dela med sig av sina egna tankar och känslor om det man läser, skapas ett engagemang och en känsla av att läsning är något man gör tillsammans. (Villiam, 2025)

Detta kan kopplas till både inre- och autonom motivation som Skaalvik och Skaalvik (2018) nämner. Genom diskussioner om skönlitterära böcker mellan elever får de som inte har lust att läsa möjlighet att inspireras och därmed öka chansen att engagera sig i läsning. Till exempel, om Anna har missat ett kapitel medan Katarina, som läser av inre motivation, delar en spännande händelse, kan det väcka Annas nyfikenhet. Anna kan då drivas av autonom motivation, eftersom hon ser värdet och syftet i att läsa för att kunna delta i diskussioner och uppleva scenariot på egen hand. Katarinas återberättande kan alltså bidra till att väcka Annas intresse och skapa en autonom motivation att läsa för att uppnå syftet.

Utöver högläsning använder sig Kerstin och Elisa sig också av stafettläsning i helklass med skönlitterär bok. Kerstin menar på att stafettläsning upplevs som en rolig aktivitet för eleverna. Elisa vidareutvecklar detta och poängterar att stafettläsning behövs för att eleverna ska kunna öva på att avkoda en text. Elever med särskilda behov får texten innan övningen genomförs för att de ska känna en trygghet.

...då läser eleverna högt, exempelvis ett avsnitt. De behöver kunna detta för att avkoda. Elever med särskilda behov har fått texten innan för att jag upplever att de känns tryggare att genomföra övningen om de har fått texten innan. Vi har vissa elever som inte vill läsa högt. Då berättar jag för dem att det är viktigt att kunna läsa högt. (Elisa, 2025)

Detta kan vi koppla till den yttre motivationen med hjälp av Skaalvik och Skaalvik (2018), att vissa elever kommer att uppleva autonom motivation eller kontrollerad motivation i detta fall. De elever som upplever att det är kul med stafettläsning kommer att drivas av den autonoma

motivationen för att uppnå ett syfte, medan de andra elever som inte vill läsa högt på grund av personliga skäl, kommer att drivas av kontrollerad motivation. Skaalvik och Skaalvik (2018) nämner att när eleven har en kontrollerad motivation, utför de handlingen enbart för att undvika bestraffning. I det här fallet kan det innebära att om en elev undviker att läsa högt, kommer läraren att samtala med klassen om vikten av högläsning. Läraren kan även erbjuda texten i förväg för de elever som föredrar att förbereda sig innan de läser högt.

5.2 Hindrande faktorer med att öka elevers läslust i skönlitteratur

5.2.1 Tidsbrist

Karoline, Kalle och Villiam nämner att de hade velat arbeta mer med skönlitteratur för att stärka elevernas läslust, men påpekar att samtidigt att andra mål inom svenskämnet behöver prioriteras. Därför känner lärarna att de inte har den tid de vill lägga ner på läsning som de hade önskat, då andra saker också behöver ta plats i undervisningen.

Tiden kan även vara ett hinder då det inte finns så mycket tid över till just detta när man har så mycket man ska hinna med på sina lektioner i övrigt. Det tycker jag är synd då jag har sett att eleverna uppskattar bokcirklar och högläsning och speciellt på morgnarna för att börja dagen med lite lugn. (Karoline, 2025)

Vi kan koppla detta till teorin fenomenologi som Brinkkjaer och Høyen (2021) nämner, då dessa lärare upplever att tiden inte räcker till för läsning i undervisningen som de hade önskat. Lärarna upplever ett dilemma mellan att följa sina egna intentioner om att främja läsning bland eleverna och de praktiska begränsningarna i undervisningen, som påverkar hur de väljer att lägga upp sin undervisning.

5.2.2 Sociala mediars påverkan

Sandra och Loreen nämner under intervjuerna ett hinder som finns när eleverna arbetar med skönlitteratur, bland annat att elever har en ökad skärmtid efter skolan och därför blir vanan och lusten att läsa en skönlitterär bok mindre. Sandra tar även upp att eleverna läser för att de måste, men poängterar även att eleverna har svårigheter med att söka böcker som intresserar

dem. Detta för att eleverna inte har en vana att läsa och på så sätt inte vet vilken genre de ska leta efter. Kalle nämner även att läslusten har minskat på grund av sociala medier.

Generellt sätt tycker jag att läslusten har minskat under de senaste åren vilket jag tror beror på den ökade skärmtiden och minskad vana att läsa längre texter. De sociala medierna konkurrerar också om deras uppmärksamhet och de föredrar att sitta med dem än att ta upp en bok och läsa. (Kalle, 2025)

Karoline utvecklar detta och lyfter att sociala medier såsom Youtube och TikTok har gjort att elevernas uthållighet att läsa längre texter är svag och att de endast läser för att de måste.

Många elever idag är vana vid sociala medier som exempelvis YouTube och TikTok, vilket påverkar deras uthållighet när det gäller speciellt längre texter. Eleverna har även framfört att de endast läser för att de måste och att det är det man gör i skolan istället för att de ska se det som en rolig och avslappnande sak att göra. (Karoline, 2025)

Genom att tolka resultatet och jämföra elevers motivation mellan sociala medier och skönlitterär läsning framgår det att eleverna har en högre motivation när de använder sociala medier. Utifrån resultatet tolkar vi det som att eleverna drivs av den inre motivationen när de exempelvis tittar på YouTube och TikTok, då de gör det av egen vilja, som Skaalvik och Skaalvik (2018) nämner under inre motivation. När eleverna då istället läser en skönlitterär bok drivs de av den kontrollerande motivationen då de endast läser för att de måste och inte för att de själva vill.

5.2.3 Hemmets påverkan

Alla lärare som vi intervjuade nämner att de upplever att elevernas läslust har minskat på grund av deras tidigare erfarenheter av läsning i hemmen. Loreen och Villiam betonar att elever som har en läsvana hemifrån oftast har en mer positivare attityd till läsning. När elever har erfarenheter som regelbunden läsning i hemmet, föräldrastöd, en aktiv läskultur och tradition av läsning, tenderar de att vara mer motiverade att läsa skönlitterära böcker. De elever som saknat dessa tidigare erfarenheter från hemmet tenderar att ha en mer negativ inställning till läsning och saknar motivation att läsa.

Elevers motivation till att läsa påverkas ofta av deras tidigare erfarenheter av läsning, både hemma och i skolan. Om de har haft positiva upplevelser tidigare, är de ofta mer benägna att läsa. Intresse för ämnet, stöd från föräldrar och om det finns ett aktivt läsande klimat i hemmet spelar också stor roll. Elever med en stark läsvana hemma, där det finns en tradition av att läsa, tenderar att vara mer engagerade. Elever som kommer från hem där läsning inte är prioriterad kan ha svårare att hitta motivationen. (Villiam, 2025)

Utifrån resultatet kan vi koppla detta till motivationsteorin, då Skaalvik och Skaalvik (2018) skriver att motivation kan komma från sig själv men också att andra personer i sin omgivning kan påverka ens motivation. Skaalvik och Skaalvik (2018) ger ett exempel att elever som ser upp till sina vänner och föräldrar kan bli påverkade av deras beteenden och lära sig av dem, som i sin tur kan leda till att elevers motivation kan förändras. Detta kan vi tolka som att de elever som inte har läsning som en naturlig del hemma anser inte att läsning är viktigt då personer i deras omgivning inte heller tycker det.

Flera lärare accentuerar att läsning i elevers vardag har en stor påverkan på elevers lust till att läsa skönlitterära böcker. Alla lärare som var med i vår studie menar att de märker en stor skillnad på de elever som läser hemma och de elever som inte gör det. Skillnaden har varit att de elever som inte läser hemma behöver extra stöd och mer tid att hitta en bok, medan de elever som har läsning som en naturlig del i sin vardag kan enklare läsa självständigt i skolan. Karoline och Sandra nämner att elever som inte har erfarenheter av läsning från hemmet har oftast en svagare koncentrationsförmåga och tycker det är jobbigt.

...de föräldrar som oftast läser för sina barn gör detta som något vanligt. Det påverkar ganska mycket, elevernas föräldrar bör introducera läsning. Jag ser att de elever som har en god läsförmåga har föräldrar som hjälper dem hemma medan de elever som har en svag läsförmåga har föräldrar som oftast inte brukar läsa till dem. (Sandra, 2025)

Utifrån resultatet kan vi tolka att de elever som inte har med sig läsningen från hemmet kommer att drivas av den kontrollerade motivationen och inte efter den inre motivationen till läsning. Vi kan även tolka detta att de elever som har inre motivation till läsning upplever det som något lättare, något som Skaalvik och Skaalvik (2018) instämmer om.

Elisa utvecklar när det gäller läsning i hemmet och lyfter att elever inte har skönlitterära böcker hemma längre idag. Kerstin menar att elevers tidigare erfarenheter, såsom godnattsagor i hemmen, lägger grunden för att barn ska känna lust till läsning.

“Godnattsagor lägger grunden för läsandet. Att eleverna har vårdnadshavare som tycker det är viktigt med skolan och att läsa.” (Kerstin, 2025)

Vi kan tolka resultatet med hjälp av inre motivation. Läsning bör implementeras i tidig ålder, då Skaalvik och Skaalvik (2018) betonar att inre motivation kan utvecklas över tid om en person börjar läsa tidigt. Detta kan leda till ökat engagemang och ett starkare intresse för fortsatt läsning.

5.2.4 Brist på samarbete

Sandra och Elisa poängterar att det brister i samarbetet med andra lärare och resurser, och därför är det svårare att främja alla elevers läslust i klassrummet. Elisa betonar att ett samarbete med resurser spelar en viktig roll, då eleverna behöver mer stöd från vuxna idag. De poängterar också vikten av att lärare bör samplanera mer med varandra eftersom det är svårt att hitta motivationen hos alla elever ensam, samt för att ha liknande struktur i sin undervisning.

“Det är viktigt att samplanera med andra lärare för att tillsammans skapa goda undervisningar men också för att eleverna ser att det finns en ungefär samma struktur i undervisningen hos alla lärare.” (Sandra, 2025)

Utifrån resultatet kan detta kopplas till teorin fenomenologi som Brinkkjaer och Høyen (2021) nämner, eftersom Sandra och Elisa upplever hinder och svårigheter i undervisningen med att främja elevers läslust på grund av bristande samplanering och samarbete mellan lärare och resurser. Deras upplevelse av arbetsmiljön påverkar deras pedagogiska val och förhållningssättet till eleverna negativt

Kerstin menar att lärare i svenska inte är den enda lärare som ska arbeta med att främja elevers läslust till skönlitteratur, utan också andra professioner såsom speciallärare. Ett samarbete med speciallärare med inriktning på läs- och skriv kan hjälpa till att motivera elever framåt till en mer lustfylld läsning.

Fler speciallärare inom läs- och skriv skulle varit mer gynnsam och speciellt för de barn som är i behov av mer stöd. Speciallärare bör vara den som driver lärarkollegorna framåt och vara den som samarbetar med lärarna vad de kan hjälpa sina elever med för att komma vidare. (Kerstin, 2025)

Resultatet kan kopplas till fenomenologin som Brinkkjaer och Høyen (2021) beskriver, då Kerstin reflekterar över hennes egen upplevelse av att arbeta självständigt som lärare, gör att det blir svårare att främja alla elevers läslust. Vi tolkar det som att via samarbete med speciallärare ser Kerstin en möjlighet att förändra denna upplevelse och främja elevers motivation till läsning på ett bättre sätt än den nuvarande situationen.

Kalle nämner även att alla skolbibliotek inte arbetar tillräckligt med lärarna och därför lyfter att ett samarbete med skolbiblioteket är en stor möjlighet för både elever och lärare att bli engagerade och motiverade till att läsa skönlitteratur. Kalle menar även att skolbibliotekens utbud kan vara begränsat och därför kan elever ha svårt att hitta skönlitterära böcker på deras individuella nivå och intresse.

Jag skulle även vilja ha mer resurser för att utöka skolbiblioteket. Ett varierat uppdaterat utbud av böcker är avgörande för att väcka läsintresse hos alla elever, oavsett läsnivå eller intresseområden. Jag kan tycka att det behövs fler lättlästa böcker för dem som kämpar med läsning, men också mer spännande som speglar olika perspektiv och erfarenheter. (Kalle, 2025)

Detta resultat kan vi koppla till motivationsteorin som Skaalvik och Skaalvik (2018) nämner. Kalle uttrycker en önskan om att skolbiblioteket skulle utöka sitt utbud av skönlitterära böcker och resurser, då han menar att detta även skulle öka hans egen motivation till att läsa och inkludera ett samarbete med biblioteket mer i sin undervisning. Vi kan tolka detta genom att om det inte finns tillräckligt stort utbud av varierande genrer på olika nivåer av skönlitterära böcker, kan elevernas motivation till att läsa minska då de inte finner ett intresse i de böcker som finns.

6. Slutsats och diskussion

I detta avsnitt presenteras en sammanfattning av resultatet med koppling till vårt syfte och frågeställningar. I diskussionen diskuteras och problematiseras resultatet med förhållning till tidigare forskning. I diskussionen diskuteras även olika konsekvenser vårt resultat har för vår framtida yrkesroll och olika slutsatser dras. Vi diskuterar även vår metod utifrån ett kritisk perspektiv och avslutar med vidare forskning.

6.1 Sammanfattning resultat

Studiens syfte var att få kunskap om hur svensklärare arbetar för att främja elevers läslust för skönlitteratur i mellanstadiet. Med hjälp av vår studie har vi fått kunskap om olika metoder, exempelvis att högläsning och bokcirkel har en positiv påverkan på elevers motivation för läsning. Med stöd av motivationsteorin har vi fått djupare förståelse om vilka olika motivationer elever kan drivas av. Exempelvis att lärare som tar hänsyn till elevers intresse i skönlitteratur kan bidra till att elevers inre motivation främjas. Studiens syfte var även att utgå från svensklärares erfarenheter och upplevelser för att få förståelse för hur läslust i skönlitteratur kan främjas i undervisningen. Via fenomenologin har vi fått insikt på hur nuvarande grundskollärare i svenska har för perspektiv på vilka faktorer som är hindrande/främjande för elevers läslust i skönlitteratur. Exempelvis att vissa lärare upplever hinder och svårigheter i undervisningen med att främja elevers läslust på grund av bristande läsvana i hemmet.

6.2 Diskussion

I vårt resultat framkom det att lärare som tar hänsyn till elevers personliga intresse bidrar till inre motivation hos eleverna för läsning. Detta går i linje med den tidigare forskning som Tegmark et al. (2022) och Al Darwish (2015) poängterar, hur viktigt det är att lärare väljer skönlitterära böcker som tar hänsyn till elevers personliga intresse. Vi kan dra slutsatsen att lärare som inte tar hänsyn till detta kan göra att konsekvenserna blir att elevers inre motivation förloras, och att de drivs av den kontrollerade motivationen istället.

I vårt resultat kunde vi se att en daglig läsrutin som exempelvis tyst läsning kan främja elevers läslust genom att det finns rutiner kring läsningen. Metoden tyst läsning visade sig ha

en positiv effekt på elevers autonoma motivation. Särskilt när vissa lärare ville följa upp och kontrollera vad eleverna hade läst. Den autonoma motivationen som elever kan uppleva hade kunnat ändrats till en inre motivation om lärare hade kunnat erbjuda eleverna läsplatlor, då Ghalebani och Noorhidawatis (2019) förklarade att läsplattan kunde öka elevers engagemang för läsning. Vi kan dra slutsatsen att om lärare låter elever använda läsplatlor under tyst läsning, inkluderas även de elever med olika lässvårigheter, då läsplattans funktioner blir som ett hjälpmedel till de elever som behöver exempelvis uppläsning.

I vårt resultat framkom det att metoden bokcirklar används av flera lärare, eftersom lärarna upplevde att eleverna hade roligt samt fick möjligheten att lära sig av varandra. Metoden kan både beröra den inre motivationen men även den autonoma motivationen bland eleverna. I samstämmighet med De Naeghel och Van Keer (2013) främjas elevers autonoma motivation när de får möjlighet att diskutera och samtala med varandra under bokcirklar. Ingemansson (2018) instämmer med detta och utvecklar vidare att återkoppling av lärare kan öka elevers motivation till läsning, vilket saknades i vår studie där det inte framgick hur bokcirklar kan användas som en metod för kunskapsöverföring från lärare till elev. Vi kan dra en slutsats om att bokcirklar både kan främja elevers autonoma- och inre motivation, men att återkoppling från läraren är en viktig del inom bokcirklar, då elever kan utveckla en djupare kunskap och ökad motivation, vilket även Ingemansson (2018) förstärker.

Resultatet i vår studie visade att användning av olika teman beroende av tiden på året i skönlitterära böcker som exempelvis romantik vid alla hjärtans dag, kunde öka elevernas läslust. Detta går i linje med vad Reedy och De Carvalhos (2021) poängterar, däremot menar även forskarna att elever också bör få möjlighet att välja teman utifrån deras intressen. På grund av den tidigare forskning kan vi dra en slutsats som kan utveckla vår lärarprofession och det är att läraren bör kombinera teman utifrån perioderna som finns under året men även efter elevernas egna intressen. Exempelvis temat ”dans” har visserligen ingen etablerad tradition under året, men bör ändå kunna genomföras eftersom eleverna visar intresse för ämnet.

Vårt resultat visade att metoden högläsning främjade elevers motivation men att det inte endast handlar om att läraren ska läsa högt, utan även hur läraren väljer att arbeta med det. Exempelvis då vissa lärare använder högläsning som avslappning början på dagen, medan andra använder det som en aktivitet med tillhörande uppgift. I linje med De Naeghel och Van

Keer (2013) påverkas elevers autonoma motivation positivt vid högläsning. Vidare utvecklar Al Darwish (2015) och menar att elevers ordförråd, kreativitet och fantasi utvecklas med hjälp av högläsning. Vi kan dra slutsatsen att lärare bör variera högläsningen i form av att läraren läser högt samtidigt som eleverna får rita och att eleverna får tillgång till texten samtidigt och kan följa med under tiden, vilket De Naeghel och Van Keers (2013) även betonar vikten av. Detta för att exempelvis eleven ska bli medveten om skillnaden mellan hur ord stavas och hur de uttalas, alltså orografisk och fonologisk medvetenhet.

Det framkom i vårt resultat att lärarna upplevde tidsbrist med att arbeta med skönlitteratur i undervisningen för att öka elevers läslust, då andra mål i ämnet svenska behöver prioriteras mer. Därför kan vi dra slutsatsen att på grund av tidsbrist kan det vara en fördel för lärarna att fläta in flera olika mål från kursplanen än att endast fokusera på ett mål åt gången. Exempelvis att läraren kan implementera olika modeller för att öka elevers engagemang till läsning för att täcka flera olika mål, då Gülsah (2020) visade i sin studie att inte bara elevernas läslust ökade, utan även läsförståelse och läsförmågan hade utvecklas hos eleverna genom att använda sig av läsengagemangsmodellen.

Vårt resultat visade att elevernas ökade användning av sociala medier ansågs som ett hinder för deras läslust när det gäller skönlitteratur. De elever som använder sociala medier tenderar att läsa böcker för att de måste mer än för nöjes skull, då de drivs av den kontrollerade motivationen vid läsning. Konsekvensen kan bli att många elever kommer att läsa skönlitterära böcker enbart för att de måste, inte för att de vill. Detta stöds av Vinterek et al. (2019), som visade att andelen som inte läser skönlitteratur har ökat från 44 % till 81 % från år 2007 till år 2017. Enligt forskaren beror detta på att sociala medier påverkar elevernas förmåga att fokusera och läsa längre texter. Detta kan ge en konsekvens för yrkesrollen, exempelvis att läraren behöver anpassa sin undervisning. Vinterek et al. (2019) skrev i sin resultat att elever som läser 10-15 minuter varje dag, blev mer motiverade och engagerade till att läsa skönlitteratur och facklitteratur. Vi kan dra slutsatsen att elever som har svårt att läsa längre texter kan kortare sektioner i läsningen göra så att eleverna håller kvar fokuset under längre läsperioder.

I vårt resultat kom det fram att lärarna upplevde att elever som inte har erfarenheter till att läsa hemma har en negativ syn på läsning. Detta ansåg lärare som hindrade med att öka elevernas läslust i skönlitteratur, eftersom de elever som inte läser hemma behöver extra stöd

av läraren, till skillnad från de elever som har läsningen i sin vardag och kan arbeta mer självständigt. Det tog alltså längre tid för läraren att skapa motivation bland de elever som inte hade läslust, på grund av att vårt resultat visade att lärarna upplevde en stor skillnad bland de elever som läser hemma och inte läser hemma. Detta gör att vi kan dra en slutsats att om vi inkluderar alla elever i undervisningen kan det både främja motivation bland de elever som inte har läsning i sin vardag, men kan också utveckla läsningen bland de elever som har läsning i sin vardag. På detta sätt kan alla elever känna sig inkluderade i undervisningen men också för att nya idéer kan skapas genom delaktighet. Detta resonemang stöds av Reedy och De Carvalho (2021) som betonar vikten av att elevers egna intressen och perspektiv tas i beaktande i undervisningen. Deras forskning visade att ett aktivt samarbete med eleverna kunde resultera i att ett utomhusbibliotek kunde byggas i London. Vi kan dra slutsatsen att elever som inte växer upp i miljöer där läsning är en naturlig del av livet, tenderar inte att förstå vikten av läsning eftersom eleverna inte ser någon koppling mellan läsning och framgång och därför inte känner någon motivation till det. Därför blir det ännu viktigare att läraren, genom att inkludera elevernas perspektiv och intressen, kan skapa en undervisning som bryter denna cykel och inspirerar elever att se läsning som en meningsfull och rolig aktivitet.

Det framkom i vårt resultat att lärarna upplever att bristen på samarbetet med andra lärare gör att det skapar hinder med att främja alla elevers läslust i skönlitteratur. Detta går i linje med Nurmarasi och Nurhudi Ramdhanis (2023) studie där lärarna i den studien menar på att språklärare bör samplanera sin undervisning, eftersom samarbetet främjar både stöd av varandra och kollegialt lärande. Detta kan dessutom kopplas till De Naeghels och Van Keer (2013) studie där de menar att språklärare borde arbeta tillsammans med en läs- och skrivcoach. Vi kan diskutera hur viktigt det är att lärare behöver känna stöd av sina arbetskollaboratorer för att kunna främja elevers läslust i klassrummet. Med hjälp av andra professioner såsom en läs- och skrivcoach, kan det berika och komplettera lärarens undervisning. Genom samarbete med andra aktörer kan undervisningen göra det lättare att hantera de utmaningar som finns när det gäller att motivera elever till läsning. Exempelvis ett samarbete med biblioteket kan göra att flera elevers motivation till läsning kan öka. I Nurmarasi och Nurhudis Ramdhanis (2023) studie visade en ökad läslust bland eleverna, delvis eftersom vissa elever använde biblioteket som en mötesplats efter skoltid, men även att vistas i en läsmiljö kunde göra att deras intresse för läsning kunde stärkas.

I vårt resultat framkom det inte att det endast är svensklärare som ska arbeta med att främja elevers läslust i skönlitteratur utan också andra lärare i skolan. Konsekvenser för yrkesrollen kan bli att det skapar en "vi och dem" känsla bland lärarna i skolan och att allt ansvar ligger på svensklärarna. Vi kan dra en slutsats att elevers läslust i skönlitteratur bör alla lärare ta ansvar över i skolan och att detta kan göras via ett samarbetsprogram som Nurmarasi och Nurhudi Ramdhanis (2023) studie framförde. Forskarnas studie visade att samarbetsprogrammet gjorde att det kollegiala samarbetet blev till det bättre, samt att lärarnas samverkan gjorde att elevernas läslust ökade då detta var i fokus under programmet.

I tidigare forskning framkom det ett gemensamt resultat som däremot inte framkom i vår studie, nämligen att klassrumsmiljön var en avgörande faktor för att elever ska få möjlighet att utveckla sin läslust. Qiftiyah (2020) förklarar i sin studie att en välorganiserad klassrumsmiljö spelar en stor roll för att elever ska kunna känna läslust. Forskarna ger ett exempel att en läshörna i ett klassrum främjade elevers läslust på grund av att den var välorganiserad och därför kunde upplevdes som en kreativ hörna bland eleverna. Eftersom vi endast intervjuade sju lärare kan det finnas en förklaring till att klassrumsmiljön inte framkom som ett hinder i vårt resultat. Om vi hade haft fler intervjuer med lärare är det möjligt att någon av dem hade lyft fram hur viktigt det är att klassrumsmiljön stimulerar elevers läslust. En mer omfattande studie skulle kunna ge en bättre bild av hur klassrumsmiljön faktiskt påverkar elevers läsmotivation i praktiken.

6.3 Metoddiskussion

Vi valde i vår studie att använda oss av en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer. Genom att vi använde oss av semistrukturerade intervjuer kunde vi som intervjuare vara flexibla och anpassa våra frågor efter de svar vi fick, vilket resulterade i mer nyanserade data. Denna metod gav oss en djupare förståelse för oss som framtida lärare för hur svensklärarna arbetar för att främja elevers läslust i skönlitteratur. Däremot begränsades möjligheten att generalisera resultaten till en större population eftersom vi endast hade 7 intervjuer med svensklärare. Resultaten hade även kunnat bli mer omfattande och fördjupad om även klassrumsobservationer och intervjuer med elever hade gjorts. Vi hade kunnat få förståelse för vilka metoder eleverna själva upplever som främjande för deras läslust, samt vad som hindrar dem från att läsa skönlitteratur i undervisningen. Om vi istället hade använt oss av en kvantitativ metod i vår studie som exempelvis enkätundersökningar, hade vi kunnat

generalisera svaren men vi hade inte fått nyanserad data (Christoffer och Johannessen (2015, s. 156). Den kvantitativa metoden hade varit mindre flexibelt, bestått av stängda frågor och fasta svarsalternativ som Christoffer och Johannessen (2015, s. 16) poängterar. Respondenterna hade då inte haft möjlighet att utveckla sina svar och vi hade inte fått de djupgående svar som vårt syfte hade efterfrågat. Syftet hade istället behövt vara annorlunda, exempelvis att studien hade varit att se samband och kunnat föra statistik mellan undervisning och läslust.

Vår urvalsprocess utgick från strategiskt- och bekvämlighetsurval, vilket innebär både för- och nackdelar. Fördelarna med att vi använde oss av strategiskt urval var att vi fick relevant information av svensklärarna eftersom de har tidigare erfarenheter inom ämnet och därför kunde relatera frågorna till sin undervisning. Alvehus (2023, s. 97) tar upp riskerna med strategiskt urval, exempelvis att ett begränsat urval leder till en smal syn på representation av erfarenheter. Det fanns en risk att vi missade eventuella perspektiv från andra lärare såsom språklärare som kan ha haft intressanta insikter om läslust, vilket kan ha begränsat kunskapen som vi får som framtida svensklärare.

Fördelarna med att vi därefter valde att utgå från bekvämlighetsurval var att det blev tidsbesparande samt att lärarna var tillgängliga i den period vi efterfrågade. Nackdelarna däremot är att vi valde att kontakta svensklärare som arbetade på våra VFU-skolor som då speglar en grupp, vilket istället kan göra det svårare att generalisera till ett bredare fenomen (Alvehus, 2023, s. 98). En fördel med vår metod var att de 7 deltagarna gav oss tillräckligt med information och insikter för att besvara våra frågeställningar och därför var det inte nödvändigt att öka antalet deltagare. Detta innebär att vi som framtida lärare kan använda oss av dessa resultat för att utveckla vår egen undervisning och arbeta med att främja elevers läslust.

Vi kan även diskutera tillförlitligheten i vår studie. Alvehus (2023, s. 157-158) accentuerar att begreppen reliabilitet och validitet är två komplexa begrepp inom kvalitativ metod och är därför mer riktade mot kvantitativa metoder. I vår studie använde vi oss av en intervjuguide med fasta frågor som gjorde att vi kunde öka jämförbarheten mellan svaren. Samtidigt anpassades följdfrågorna utifrån respondenternas svar, vilket kan ha påverkat studiens reliabilitet.

För att stärka studiens validitet utformade vi intervjufrågor som var direkt kopplade till vårt syfte och frågeställningar, detta gjorde att vi minimerade risken för irrelevanta svar och följdfrågor som skulle kunna påverka resultaten. Validiteten förstärktes även då vi under intervjuerna strävade efter att vara så transparenta som möjligt för att inte påverka respondenternas svar (Alvehus, 2023, s.159).

6.4 Vidare forskning

Utifrån vårt examensarbete kan vi identifiera ett behov av mer nationell forskning inom ämnet. Vidare anser vi att ytterligare forskning behövs om elevers upplevelser om metoderna och vad de saknar och behöver ha mer av när de arbetar med skönlitterära böcker för att utveckla deras läslust. Detta kan utgöra en bra grund för framtida avhandlingar, där det finns potential att utveckla kunskapsområdet och få en mer djupgående förståelse. Det skulle kunna undersökas vidare genom exempelvis enkäter, observationer samt intervjuer av lärare och elever. Detta skulle ge en mer omfattande bild och bidra till att belysa viktiga aspekter som inte fångades i den nuvarande studien. Vi anser att det krävs mer forskning på detta område då forskning visar att elever läser mindre i skolan och på fritiden på grund av brist på motivation. Det krävs mer forskning då även PISAs senaste undersökning har Sverige nått sitt sämsta resultat hittills där bland annat elevers läsförmåga och läsförståelse försämrats. I framtida forskning skulle vi vilja ändra perspektivet på vår studie och rikta forskningen mot elevers perspektiv och upplevelser av metoder i undervisningen för att främja deras läslust i skönlitteratur istället.

7. Referenslista

Al Darwish, S. (2015). Literacy and Children's Literature: Evidence from Actual Classroom Practice. *Journal of Education and Training Studies*, 3(1), 78–83

<http://dx.doi.org/10.11114/jets.v3i1.591>

Alvehus, J. (2023). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok* (3 uppl.). Liber.

Baker, L., Dreher M., & Guthrie, J. (2000). *Engaging young readers*. New York: Guilford Press.

Braun, L., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2). 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Brinkkjaer, U. & Høyen, M. (2021). *Vetenskapsteorier för lärarstudenter* (uppl. 2). Studentlitteratur.

Chambers, A. (2012). *Böcker inom och omkring oss*. Johanneshov: TPB.

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Johanneshov: MTM.

De Naeghel, J., & Van Keer, H. (2013). The relation of student and class-level characteristics to primary school students' autonomous reading motivation: a multi-level approach. *Journal of Research in Reading*, 36(4), 351–370. <https://doi-org.proxy.mau.se/10.1111/jrir.12000>

Forskningsetiska principer inom humanistiskt-samhällsvetenskaplig forskning. (2002).

Vetenskapsrådet. Tillgänglig:

<https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetisk>

Geijer, L. (2021). Påväg in i yrket. I Insulander, E. & Selander, S (Red). Att bli lärare. (Andra upplagan., s. 24-28). Stockholm: Liber.

Ghalebandi, S. G., & Noorhidawati, A. (2019). Engaging Children With Pleasure Reading: The E-Reading Experience. *Journal of Educational Computing Research*, 56(8), 1213–1237. <https://doi-org.proxy.mau.se/10.1177/0735633117738716>

Giota, J. (2002). Skoleffekter på elevers motivation och utveckling: en litteraturöversikt. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 7(4), 279-305. Doi: 1401-6788

Gülsah, M. (2020). The Impact of the Reading Engagement Model on the 6th Graders' Reading Comprehension Achievement. *African Educational Research Journal*, 8(3), 499–510

Hallonsten, A-K. (2022). *Drastiskt ras för läsningen i skolan*. Tillgänglig: <https://www.vilarare.se/amneslararen-svenska-sprak/lasinlarning/drastiskt-ras-for-lasningen-i-skolan/>

Ingemansson, M. (2018). Djupläsning och lässtrategier. *Acta Didactica Norge* 12(2), 1-14. <http://dx.doi.org/10.5617/adno.5627>

Liberg, C., & Säljö, R. (2012). Grundläggande färdigheter. I Lundgren, U.P., Säljö, R. & Liberg, C (Red). *Lärande, skola, bildning* (Andra upplagan., s.235-255). Stockholm: Natur & kultur.

Nurmasari, Y., & Nurhudi Ramdhani, R. (2023). Collaboration between Guidance and Counseling Teachers and Indonesian Language Teachers to Improve Reading Motivation of Students through the CORI Program. *Jurnal Bimbingan Dan Konseling Terapan*, 7(2), 86–100. <https://doi.org/10.30598/jbkt.v7i2.1770>

Oxley, E., & McGeown, S. (2023). Reading for pleasure practices in school: children's perspectives and experiences. *Educational Research*, 65(3), 375-391–391. <https://doi-org.proxy.mau.se/10.1080/00131881.2023.2236123>

Reedy, A., & De Carvalho, R. (2021). Children's perspectives on reading, agency and their environment: what can we learn about reading for pleasure from an East London primary school? *Education 3-13*, 49(2), 134–147. <https://doi-org.proxy.mau.se/10.1080/03004279.2019.1701514>

Ryan, R.M & Deci, E.L. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York, NY: Plenum

Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101860.

https://selfdeterminationtheory.org/wp-content/uploads/2020/04/2020_RyanDeci_CEP_PrePrint.pdf

Skaalvik, E.M., & Skaalvik, S. (2018). *Motivation och lärande*. Johanneshov: MTM.

Skolverket. (2016). *Skönlitteratur i alla ämnen främjar lärande*. Tillgänglig:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/skonlitteratur-i-alla-amnen-framjar-larande>

Skolverket. (2022a). *Insatser för att stärka barns och elevers läsande*. Tillgänglig:

<https://www.skolverket.se/download/18.64ce3790183ff475a6418f7/1671098770805/pdf10587.pdf>

Skolverket. (2022b). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*.

Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>

Skolverket. (2024). *PISA: en studie om kunskaper i matematik, naturvetenskap och läsförståelse*. Tillgänglig:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/internationella-jamforande-studier-pa-utbildningsomradet/pisa-internationell-studie-om-15-aringars-kunskaper-i-matematik-naturvetenskap-och-lasforstaelse>

Tegmark, M., Alatalo, T., Vinterek, M., & Winberg, M. (2022). What motivates students to read at school? Student views on reading practices in middle and lower-secondary school. *Journal of Research in Reading*, 45(1), 100–118.

<https://doi-org.proxy.mau.se/10.1111/1467-9817.12386>

Vinterek, M., Winberg, M., Tegmark, M., Alatalo, T., & Liberg, C. (2019). The decrease of School related reading in Swedish Compulsory School - Trends between 2007 and 2017.

Scandinavian Journal of Educational Research, 66(1), 119-133.

<https://doi.org/10.1080/00313831.2020.1833247>

Westlund, B. (2017). *Aktiv läskraft: Att undervisa i lässtrategier för förståelse: fk-årskurs 3*. Natur & kultur.

Qiftiyah, M. (2020). Improving Cognitive Development of Students by Reading Corner Program in Elementary School level. *Mudarrisa: Jurnal Kajian Pendidikan Islam*, 12(1), 18–32. <https://doi.org/10.18326/mdr.v12i1.18-32>

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1 - Intervjuguide

Bakgrundsfrågor

1. När tog du din lärarexamen?
2. Hur länge har du arbetat som lärare, och i vilken årskurs undervisar du i just nu?
3. Hur uppfattar du elevernas generella läslust i din klass/klasser?

Metoder för att främja elevers läslust

4. Använder du någon metod för att främja elevers läslust i din undervisning, och i så fall vilka?
5. Vad har du för åtanke när du planerar för att skapa intresse för läsning hos eleverna?
6. Hur väljer du texter och material? Hur anpassar du dem efter olika elevers behov och intressen?
7. Hur mycket tid ägnar du åt läsning i din undervisning, och hur mycket utrymme tycker du att läsning borde ha i undervisningen?

Faktorer som påverkar elevers läslust

8. Vilka faktorer upplever du som påverkar elevers motivation till att läsa?
9. Vilka möjligheter ser du med din/dina undervisningsmetoder för att stärka elevernas läslust?
10. Vilka hinder ser du med din/dina undervisningsmetoder för att stärka elevernas läslust?
11. Hur påverkar elevernas bakgrund (exempelvis hemförhållanden, språk, eller tidigare erfarenheter av läsning) deras intresse för att läsa?

Reflektioner kring metoder och resultat

12. Vilka metoder upplever du som mest framgångsrika för att öka läslusten? Vad är det som gör dem effektiva?
13. Har du någon erfarenhet av att använda en metod som inte fungerade som du hade tänkt? Vad tror du var orsaken?
14. Hur bedömer eller utvärderar du om metod/metoderna upplevs som framgångsrik?

Framtida möjligheter och utveckling

15. Vad skulle du vilja ha mer av (exempelvis resurser, tid, utbildning) för att bättre kunna arbeta med elevernas läslust?

16. Vad tycker du att skolan som organisation kan göra annorlunda för att stärka elevers läslust?
17. Hur ser du på samarbetet med kollegor, bibliotekarier eller andra aktörer för att stärka elevers läslust?

Avslutande frågor

18. Finns det något du tycker är viktigt att tillägga om metoder/elevs läslust som vi inte har pratat om?

8.2 Bilaga 2 - Samtyckesblankett

På lärarutbildning vid Malmö Universitet skriver studenterna ett examensarbete på avancerade nivå. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid skolor; i form av t.ex. intervjuer och observationer. Examensarbetet motsvarar 15 högskolepoäng, och itgöts totalt under 10 veckor. När examensarbetet blivit godkänt publiceras det i Malmö universitets databas MUEP (<http://dSPACE.mah.se/handle/2043/599>).

LÄRANDE OCH SAMHÄLLE
INSTITUTION

Datum:

Samtycke till medverkan i Sindys och Klaras studie

Hej!

Vi heter Sindy Puelma och Klara Bohman, vi är studenter på lärarutbildningen på Malmö universitet och vi går vår sista termin nu (termin 8) på utbildningen. Vi tar vår lärarexamen i juni 2025.

Vi har blivit godkända av skolan att genomföra vår studie. Vår examensarbete handlar om att få kunskap om de olika metoder som kan påverka elevernas läslust då tidigare forskning har påvisat en minskning av elevers läslust i mellanstadiet. Vi vill även få kunskap om vad som kan vara hindrande/möjligheter med metoderna i undervisningen.

Studien utgår från en kvalitativ metod som menas att vi behöver intervjua lärare på skolan för att kunna få svar på vårt syfte, där vi endast kommer att fokusera på lärares perspektiv. Intervjuerna kommer att ske fysiskt eller digitalt beroende på vad som anses vara mest lämpligt för lärarna som deltar.

Vi kommer att dokumentera genom att anteckna under intervjuerna samt att intervjuerna kommer att spelas in via ljudupptagning med diktafon både vid fysiskt möte och digitalt möte. All privat information som deltagarna delar med sig av i intervjuerna (ex: namn och ljudupptagning) kommer endast vi två studenter och vår handledare ha tillgång till, och i studien anonymiseras era namn och er privata information.

All insamlad material, personuppgifter och samtyckesblanketten kommer att förvaras på Malmö universitets server under arbetets gång. Efter att studien har blivit godkänd raderas allt material. Arbetet utgår från Vetenskapsrådets etiska principer

<https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetisk>,

och vi kommer att utgå från:

- Medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Alla som tillfrågas har alltså rätt att tacka nej till att delta, eller (om de först tackar ja) rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- Deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

Tack för visat intresse och eventuella deltagande!

Vid eventuella frågor eller funderingar kontakta oss på:

klara.ae@hotmail.se

Sindy.puelma@outlook.com

Jag samtycker härmed till att delta i en intervju som kommer att spelas in med ljud. Jag bekräftar att jag har fått information om vilken typ av data som kommer att samlas in och att jag förstår att mitt deltagande är frivilligt. Jag är också medveten om att mina uppgifter inte kommer att delas vidare.

.....
Namn

.....
Namnförtydligande

Kontaktuppgifter Malmö universitet:

www.mau.se

040-665 70 00